

RELIKVIJAR (moćnik), spremnik u kojemu se čuvaju i izlažu ostaci tijela, kostiju, odjeće ili drugih predmeta vezanih za pojedine svece. Isprva su to uglavnom privjesci u obliku križa ili omanje kutijice ili škrinjice, a rade se od bronce, srebra i zlata ili drugih plemenitih materijala, često s likovnim prikazima i drugim ukrasima na vanjskome dijelu. Ponekad se ukrašuju i dragim kamenjem. Izgled se i veličina relikvijara kroz povijest često mijenjaju, a oblik i ukrasi slijede stilske značajke doba u kojemu nastaju. Različita su oblika, od najjednostavnije kutijice ili medaljona, križića, škrinjica, pokaznica, oltarića, dijelova tijela (glava, ruka, noga, prst), do golemih moćnika u obliku sarkofaga, crkve ili čak grada.

Najstariji relikvijari u Hrvatskoj potječu iz IV. i V. st. To su srebrni r. iz Lopuda s ukrasima u obliku križa, srebrni r. iz Pule s prikazima Krista i apostola (sada u Beču), brončana škrinjica iz Novalje s prizorima iz Staroga i Novoga zavjeta, te mali srebrni r. koji se nalazio u njoj s prikazom Traditio legis i apostola (u Arheološkome muzeju u Zadru). Iz ranoga sr. vijeka očuvani su mnogobrojni relikvijari križići od bronce, srebra i zlata na gotovo cijelome području, a najpoznatiji je Cikin križić u Zadru iz XI. st.

Iz razdoblja XII–XIV. st. očuvani su mnogobrojni relikvijari u obliku bursa i škrinjica te u obliku dijela tijela u riznicama gotovo svih katedrala i nekih samostana. Najmonumentalniji metalni relikvijar je raka Sv. Šimuna u Zadru (pozlaćeni bakar i srebro), rad Franje iz Milana 1377. Iz razdoblja baroka najčešći je oblik relikvijara pokaznica, a ima ih očuvanih u svim važnijim crkvama.

LIT.: J. Braun, *Die Reliquiare*, Freiburg/B 1940. — D. Diana, N. Gogala i S. Matijević, *Riznica splitske katedrale*, Split 1972. — A. Badurina, *Ranokršćanski relikvijar iz Novalje*, Materijali, XII, Zadar 1976. — M. Krleža i M. Grgić, *Zlato i srebro Zadra i Nina*, Zagreb 1972. — I. Lentić, *Dubrovački zlatari*, Zagreb 1984. — *Riznica zagrebačke katedrale* (katalog), Zagreb 1986. A. Bad.

REMETE, predio S dijela Zagreba. Pavlinski je samostan, prema predaji, osnovao 1272. Iskvirin; u izvorima se spominje od 1288. Stradao je od turskih upada (napose 1557. i 1591), a ukinut je 1786; tada su razvučene mnogobrojne dragocjenosti i umj. vrijednosti. Samostanska (župna) crkva Marijina Uznesenja jednobrodna je, izvorno gotička, 1722. barokizirana građevina. Obnovljena je nakon potresa 1880 (H. Bollé). Izduženo svetište poduprto potpornjima presvođeno je križnim svodom. Uz crkvu je sakristija, koju hodnik spaja s baroknom jednokatnom, nekoć samostanskom zgradom (četverokutna osnova s unutrašnjim dvorištem) od koje su očuvana samo dva krila. Barokno pročelje, s kvalitetnim kipovima u nišama, crkva je dobila u prvoj pol. XVIII. st. Visoki zvonik uklopljen je između crkve i samostana. Na glavnom su ulazu u crkvu lijepe rešetke od kovana željeza. Svetište je prizore s čudesima pod pjevalištem 1745. iluzionistički oslikao pavlinski slikar I. Ranger. Mramorni gl. oltar djelo je pavlinskih redovnika T. Jurjevića i P. Beline (1706). U nj je ukomponiran gotički drveni kip Majke Božje Remetske s četiri mala kipa svetica (XV. st.). U crkvi su dva klasicistička oltara te veliko barokno raspelo; sliku Sv. Antuna Padovanskoga naslikao je Vicencije Wallenck (1824). Pred crkvom je pil Šimuna Stilita s grbom biskupa J. Branjuga (oko 1739) i barokni reljef Sv. Pavla Pustinjaka. U dvorištu je zdenac s kopijom barokne krune od kovana željeza (original u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu). — U crkvi je pokopano više istaknutih ljudi: humanist Janus Pannonius (Ivan Česmički), ban I. Karlović, G. Alapić i pisac J. Bedeković.

LIT.: J. Bariš, *Remete*, Zagreb 1914. — L. Rusan, *Gospa Remetska*, Zagreb 1929. — Ž. Jiroušek, *Stara pavlinska crkva i samostan u Remetama kraj Zagreba*, Jutarnji list (Zagreb), 20. XI. 1938, str. 17–18. — M. Schneider, *Likovni dokumenti građevne povijesti Remeta*, u zborniku: *Iz starog i novog Zagreba*, III, Zagreb 1963. — *Ista*, *Likovni izvor za kulturnu povijest — zavjetne freske u Remetama*, ibid., IV, Zagreb 1968. — *Umjetničke znamenitosti crkve i samostana Majke Božje Remetske* (posebno izdanje časopisa »Kaj«), Zagreb 1978. — *Kultura pavlina u Hrvatskoj 1244–1786* (katalog), Zagreb 1989. A. Ht.

REMETINEC, selo J od Varaždina. Sklop jednokatnoga nekoć franjevačkog samostana obnovili su 1646–57, nakon turskih pustošenja, Juraj Erdődy i njegova žena Jelisava Batthyány. Prostrana gotička samostanska crkva Sv. Marije od Ružarija jednobrodna je, s izduženim polygonalnim svetištem poduprtim potpornjima. Uz brod se nalazi barokna bočna kapela Sv. Antuna, a uz svetište sakristija i zvonik. Niski gotički trijumfalni luk dijeli brod (mrežasti svod na polustupovima) od svetišta (zvjezdasti svod na konzolama). Na tavanu je vidljiva fragmentarno očuvana konstrukcija starijega višeg svoda. Na zaglavnim su kamenovima uklesani grbovi grofova Celjskih, gospodara Grebengrada Hermanovića de Gereben i Batthyányja. U kapeli, koju je dao podignuti Baltazar Patačić, očuvani su ukras od štuka, zidne slike, barokni oltar i nadgrobne ploče s grbom

RELIKVIJARI U OBLIKU RUKE, lijevo: relikvijar Sv. Donata iz 1414; desno: relikvijar Sv. Vida iz XV/XVI. st. Zadar, Stalna izložba crkvene umjetnosti

Patačića (1722. i 1817). Propovjedaonica (1710), ukrašena kipovima, vrstan je pavlinski rad. Kraj crkve je dio kasnogotičkoga klaustra. — Pokraj sela je barokni kameni kip Sv. Marije. — Iz Remetinca potječe i čuveni

REMETE, župna crkva

I. RENDIĆ, *Meditacija*, figura na nadgrobnome spomeniku E. Pristeru na Mirogoju u Zagrebu

renesansni oltar (sada u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu), sa skladno uklopljenim dijelom rezbarena krilnoga gotičkog oltara iz XV. st. s kipom Marije i 20 svetačkih likova (evanđelisti, crkveni oci i svete); 1699. crkvi su ga darovali N. Makar i njegova žena A. M. Jurčin.

LIT.: G. Szabo, Kroz Hrvatsko Zagorje, Zagreb 1939, str. 128–129. — A. Horvat, Spomenici novomaroškog kraja s posebnim osvrtom na čuveni remetinečki oltar, Kaj, 1973, 4–5. — D. Baričević, Propovjedaonica u Remetincu djelo pavlinskog kipara, Peristil, 1977, 20. — Z. Horvat, Zvonik bivše samostanske crkve u Remetincu, Vijesti MK, 1978, 3–4. — D. Baričević, Kiparstvo u pavlinskim crkvama u doba baroka, u katalogu: Kultura pavlina u Hrvatskoj 1244–1786, Zagreb 1989. A. Ht.

RENARIĆ, Dragan, slikar i grafičar (Dugo Selo, 14. X. 1872 – Križevci, 3. V. 1944). Kao učitelj u Križevcima puno je crtao, potom pohađao Grafičku školu u Beču (1908/09) i Akademiju u Karlsruheu (1909–11). Bio je lik. pedagog u Vukovaru i Zagrebu; posljednje godine života proveo je u Križevcima. Slikao je motive iz Vukovara, Osijeka, Križevaca, Bosne i Hercegovine i drugih krajeva. Mnogo je radio u akvarelu i bakropisu, koje je oživljavao igrom svjetla, unoseći u pojedine motive idiličnu notu. Samostalno izlagao u Vukovaru, Osijeku i Zagrebu.

LIT.: S. Brlošić, Likovna umjetnost Osijeka na početku XX. stoljeća, Osječki zbornik, 1962, 8. — B. Lončarić, U spomen slikaru Renariću, Vukovarske novine, 29. XI. 1966. — B. Balen, Osijek — inspiracija likovnih umjetnika (katalog), Osijek 1980. O. Šr.

RENDIĆ, Ivan, kipar (Imotski, 27. VIII. 1849 – Split, 29. VI. 1932). Djetinjstvo je proveo u Supetru na Braču, gdje ga je kamenarska tradicija usmjerila prema kiparstvu. Odlazi 1865. na nauk kod tršćanskoga drvorezbara G. Moscotta. Akademiju u Veneciji završava 1871; 1872–76. usavršava se u Firenci kod G. Dupréa, koji svojim realizmom utječe na oblikovanje njegova stila. Član je grupe »Medulić«.

God. 1877–80. živi u Zagrebu, gdje ima atelje; izvodi poprsja na Zrinjčevu (Andrija Medulić, Julije Klovčić, Krsto Frankopan, Nikola Jurišić) i nadgrobne spomenike (Petra Preradovića u Zagrebu, Ivana Perkovca u Samoboru, Matije Antuna Relkovića u Vinkovcima). Poslije potresa 1880. koji mu je uništio atelje, preselio se u Trst. Tu je živio i radio 1881–1921. s kraćim prekidom 1899–1902, kada se opet uzalud

pokušao smjestiti u Zagrebu. U Trstu je uglavnom izvodio naručivana djela za cijelu Hrvatsku.

Osim monumentalnoga *Jubilarnog spomenika Trstu* (poslije uništen), izveo je veći broj javnih spomenika diljem domovine: Andrija Kačić Miošić u Makarskoj (1890) i Zagrebu (1891), *Ljudevit Gaj* u Krapini (1891), *Ivan Gundulić* u Dubrovniku (1893), *August Šenoa* (1893) i *Petar Preradović* (1894) — oba u Zagrebu, *Radoslav Lopašić* u Karlovcu (1901), *Niko Duboković* u Jelsi (1914), *Lovro Monti* u Kninu (1915). Spomenik N. Tommaseu, što ga je projektirao za Šibenik, nije izveden, a također ni poprsja istaknutih ličnosti: *Ivan Dežman* (1873), *Fran Kurelac* (1874), *Matija Mrazović* (1875), *Ivan Buratti* (1879), *Josip de Marchi* (1880), *Jovan Sundečić* (1888), *Andrija Kačić Miošić* i *Ivan Despot* (Zaostrog 1889), *Šime Ljubić* (1895), *Gajo Bulat* (1901). Izvodio je nadgrobne spomenike, od skromnih, gotovo klesarskih, do istaknutih, s portretima pokojnika, alegorijskim likovima i s mozaicima: A. Šenoe, A. Vebera Tkalcjevića, E. Kumičića (svi u Zagrebu), A. Starčevića (Šestine), T. Bradanovića (Vis), C. dall'Asta-Mohovića (Rijeka), G. Bulata (Split, uništen), M. Pavlinovića (Podgora) te mauzoleje J. Gorupa, S. Kopajčića, obitelji Manasteriotti (svi u Rijeci), I. Goića (Trst), obitelji Meštrović (Benkovac), R. Čulića, M. Radnića (oba u Supetru).

Poznati su alegorijski likovi na mnogobrojnim Rendićevim nadgrobnim spomenicima: *Hercegovka plete vijenac* (S. Ivanković, Trst; F. Petrinović, nepostavljeno), *Uspomena* (F. Borelli, Zadar), *Meditacija* (E. Prister, Zagreb; V. Mihaljević, Split, uklonjeno; obitelj Colombis, Trst), *Zaspala Vestalka* (obitelj Mimbelli, Orebići; T. Kosović, Trst; I. Tomašić, Opatija; A. Vukasović, Drniš; M. Glavan, Solin; J. Smokvina, Rijeka), *Vjera* (obitelj Katalinić, Split, uklonjeno; I. Šabec, Trst; D. Ružić, Rijeka–Trsat), *Pietà* (F. Kalister, Trst; M. Franasović, Supetar). Isklesao je i alegorijske likove u Trstu: *Um na zgradi Austrijskoga Lloydja* te *Milosrđe* u zgradi Assicurazioni generali.

Skulpture namijenjene crkvama R. je malo radio, teško se prilagođavajući željama naručilaca, pa čak i svojega mecena J. J. Strossmayera. Za đakovačku je katedralu izveo dva reljefa u lunetama nad bočnim portalima, za župnu crkvu u Milni kipove Sv. Josipa i Sv. Jerolima, za župnu crkvu u Voloskome oltare Sv. Ane u secesijskome stilu i lik Sv. Roka, za župnu crkvu u Omišu dva oltara.

Od većih Rendićevih arhit. projekata ostvaren je reprezentativni zvonik crkve u Ložišćima na Braču (1886–89) u neoromaničkom stilu i vila Jakić u Trstu (1896) u orijentalnome stilu.

Djela mu se odlikuju realističkim pristupom s elementima naturalizma, osobito u obradi detalja. Oko 1900. prihvaća secesijski stil, nastojeći mu dati osobno i nacionalno obilježje primjenom preoblikovanih folklornih motiva. Najbolji je u realističkom portretu i realistički oblikovanim alegorijskim figurama. Od 1921. živio u zavičajnome Supetru, gdje je uzalud nastojao da se osnuje škola za umjetničku klesariju. Oduzimanje narudžbe mauzoleja F. Petrinovića u Supetru (izveo T. Rosandić), djela što ga je smatrao životnim, zadalo mu je težak udarac. — Izlagao je samostalno u Zagrebu (1878) i Trstu (1887. i 1897).

LIT.: A. Tresić-Pavičić, *Novi stil*, Novi list, 28. X. 1904. — B. Lovrić, Ivan Rendić, Narodne novine, 8. VII. 1909. — T. Kumičić, Ivan Rendić, Hrvatsko pravo, 1928, 5178. — Lj. Babić, Ivan Rendić, Obzor, 2. X. 1929. — M. Nehajev, Ivan Rendić u Zagrebu, HR, 1929, str. 615] 616. — I. Frangeš, Rendićeva autobiografija, Forum, 1966, 9–10. — D. Keckemet, Ivan Rendić, Supetar 1969. — B. Gagro, Hrvatska skulptura građanskog perioda, u katalogu: Jugoslavenska skulptura 1870–1950, Beograd 1975. — A. Adamec, Ivan Rendić, prvi hrvatski kipar u Zagrebu (prigodom 140. godišnjice rođenja), Zagreb 1994. D. Kt. i R.

ilustracija na str. 146

RENDIĆ-MIOČEVIĆ, Duje, arheolog (Split, 29. VI. 1916 – Zagreb, 30. IV. 1993). Diplomirao na Filozofskome fakultetu u Zagrebu. Od 1941. kustos a od 1949. direktor Arheološkoga muzeja u Splitu; od 1955. do umirovljenja (1983) profesor na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. U razdoblju 1966–79. također je i direktor Arheološkoga muzeja u Zagrebu. Glavno mu je znanstveno područje ant. arheologija i epigrafija. Posebno se bavi ilir. onomastikom i numizmatikom te grč. kolonizacijom Jadrana i ranokršč. razdobljem, osobito graditeljstvom jadranskoga područja. Vodio arh. istraživanja u Budvi, Solinu, Murteru, Skoplju i Danilu Gornjem kraj Šibenika. Bio je redoviti član HAZU i vanjski član ANUBiH-a, član Arheološkoga instituta u Beču i Talijanskoga instituta za prethistoriju i protohistoriju u Firenci te dopisni član Njemačkoga arheološkoga instituta u Berlinu.

BIBL.: *Ilirska onomastika na latinskim natpisima Dalmacije*, VjAHD, 1950; *Ilirske predstave Silvana na kulturnim slikama sa područja Dalmata*, GZMBiH, 1955; *Iz antologije epi-*